

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep

0030 OSLO

Dato: 05.01.2012
Deres ref: 09/5026

Høring – Implementering av Solvens II i norsk rett

Vi viser til Finansdepartementets brev av 24.10.2011, og Den Norske Aktuarforening (nedenfor kalt DNA) avgir hermed følgende høringsuttalelse.

DNA mener generelt at Solvens II-regelverket er et omfattende og moderne regelverk. Pilar 1 er basert på omfattende matematiske og statistiske modeller for å beskrive og kvantifisere risikoen i forsikringsselskap. Solvens II-regelverket omfatter dessuten risikostyring og internkontroll (pilar 2) samt informasjons- og rapporteringsplikt (pilar 3). Totalt sett innebærer dermed Solvens II-regelverket en vesentlig omlegging for norske forsikringsselskaper. DNA vil under kommentere de ulike punktene i Finanstilsynets høringsnotat og til slutt komme med forslag til endringer i forsikringsvirksomhetsloven. Det er fortsatt uklart hvordan flere av prinsippene innen deler av Solvens II-regelverket skal praktiseres, og hvilke konkrete krav som vil gjelde. Det er derfor nødvendig å spesifisere dette ytterligere gjennom nivå 2-reguleringen samt gjennom god dialog med de berørte partene. Dette vil DNA gjerne bidra til, også gjennom de standarder for aktuarfaglig kompetanse som utvikles og kreves ellers i Europa.

1. Verdivurdering og kapitalkrav

1.1 Livsforsikring

Prinsippene for verdivurdering av forsikringstekniske avsetninger under Solvens II – avviker i betydelig grad fra gjeldende regelverk gitt i forsikringsvirksomhetsloven. Dette innebærer at prinsippene under Solvens II ikke vil bli gjort gjeldende for finansregnskapet og tildeling av kundemidler. De aktuarmessige beregninger etter norske virksomhetsregler vil dermed fortsette som i dag og aktuarens oppgaver knyttet til disse områdene vil også etter innføring av Solvens II være som i dag.

1.2 Skadeforsikring

Solvens II-regelverket medfører langt færre utfordringer innen skadeforsikring enn i livsforsikring. DNA er enig i Finanstilsynets drøfting av de tilpasninger som må gjøres i det norske regelverket. DNA vil også påpeke at det norske regelverket for minstekrav til forsikringstekniske avsetninger har fungert godt og gitt skadeforsikringsselskapene erfaring med regelverk basert på forsikringsmatematiske modeller og bruk av risikostatistikk. Solvens II skal være et fullharmonisert regelverk, men DNA vil påpeke at prinsippene i regelverket både er generelle, men samtidig også svært detaljerte. Gjennom nivå 2 implementeringen og bruk av forholdsmessighetsprinsippet er det viktig at man i Norge både oppnår likhet med øvrige nordiske land og får et regelverk som er gjennomførbart også for mindre selskaper.

1.3 Solvenskapitalen (*pilar 1*)

DNA er enig i Finanstilsynets vurderinger knyttet til beregning av kapitalkrav. Når det gjelder bruk av selskapsspesifikke parameterverdier i standardmodellen så åpner Solvens II for dette. DNA vil imidlertid påpeke at det er mange parametere som inngår i standardmodellen og at flere av disse har en betydelig innvirkning på selve kapitalkravene. Det bør derfor være en grundig prosess knyttet til godkjenning og bruk av selskapsspesifikke parameterverdier. Kravene til dette må komme fram i nivå 2-reguleringen.

I standardmodellen benyttes også standardiserte katastrofescenarier både naturskapt og menneskeskapt. Disse scenariene kan ha en betydelig innvirkning på kapitalkravene som genereres av forsikringsrisikoen. Spesielt er dette tilfelle for spesielskaper og egenforsikringsselskaper som ofte dekker hele spesifikke hendelser. På samme måte som med hensyn til selskapsvise parametere bør det være adgang til å benytte selskapsspesifikke scenarier som gir en bedre beskrivelse av selskapets katastroferisiko. Det bør imidlertid også være en grundig prosess knyttet til godkjenning og bruk av selskapsspesifikke katastrofescenarier. Kravene til dette må komme fram i nivå 2-reguleringen.

2. Risikostyring og internkontroll. Tilsynsprosesser. (*pilar 2*)

Risikostyring og internkontroll er en omfattende del av Solvens II-regelverket. Aktuarfunksjonen er gitt en sentral plass i systemet for risikostyring og kravene til aktuarfunksjonen er nedfelt i direktivet. De oppgaver og plikter som er tillagt aktuarfunksjonen faller i stor grad innenfor aktuarenes arbeidsfelt og kompetanse i dag. Finanstilsynet foreslår at eksisterende forskrift om ansvarshavende aktuar oppheves med den begrunnelse at forskrift om ansvarshavende aktuar i hovedsak er dekket gjennom kravet til aktuarfunksjonen. Finanstilsynet legger til grunn at opphevelse av forskrift om aktuar ikke skal svekke kontrollen med de forsikringstekniske avsetninger, men DNA vil peke på at det er flere områder hvor Solvens II-regelverket ikke ivaretar dagens krav til kontroll av de tekniske avsetningene. Dette gjelder blant annet disse områdene:

- Forsikringstekniske avsetninger i finansregnskapet

Som Finanstilsynet påpeker vil Solvens II-regelverket ikke regulere finansregnskapet. I tillegg reguleres ikke tildeling av kundemidler for livsforsikring som en del av Solvens II-regelverket. Dette er et komplisert og sammensatt område hvor ansvarshavende aktuar har et særskilt ansvar.

- Fordeling av kostnader, tap, inntekter og fond

Ansvarshavende aktuar har ansvar for å påse at fordelingen av kostnader, tap, inntekter og fond skjer i henhold til regelverket. Dette kan ha stor betydning ved tildeling av kundemidler, under Solvens II-regelverket faller denne tilsynsplikten bort.

- Selvstendig varslerrolle overfor selskapets styre / Finanstilsynet

Aktuarforskriften gir ansvarshavende aktuar et selvstendig ansvar for å varsle selskapets styre, og i visse tilfeller Finanstilsynet, dersom de oppgaver som aktuaren skal påse ikke er i henhold til spesifikke krav i forsikringsvirksomhetsloven. Solvens II-regelverket har ikke en slik eksplisitt "sikkerhetsventil". Etter DNAs mening er dette uheldig da det kan oppstå motsetninger mellom selskapets og eiernes interesser og de langsiktige forpliktelsene selskapet har overfor sine kunder.

- Meldeplikt for tariffer

Finanstilsynet legger til grunn at meldeplikten for tariffer opprettholdes, men det kommer ikke fram hvem som skal være avsender. Ansvarshavende aktuar sender meldinger om tariffer og endringer i produkter og produktsammensetninger til Finanstilsynet. Dette er naturlig da premietariffene må bygge på aktuarielle prinsipper. Det fremgår ikke om aktuarfunksjonen skal ha denne meldeplikten i fremtiden eller om andre skal gjøre dette.

- Aktuarforskriften gjelder i dag også for utenlandske forsikringsselskaper utenfor EØS-området

Det kommer ikke fram i Finanstilsynets høringsnotat om aktuarforskriften også foreslås opphevet for disse selskapene. Etter DNAs syn er det viktig at også forsikringsselskaper utenfor EØS-området må ha en ansvarshavende aktuar/aktuarfunksjon for å påse at kapitalkravene er oppfylt samt bidra til at norske virksomhetsregler følges på sentrale punkter.

- Selvstendig rapportering til Finanstilsynet

Finanstilsynet har etablert maler for ansvarshavende aktuars rapporter for både livs- og skadeforsikring. Etter DNAs mening vil det være uheldig om disse rapportene opphører da disse gir verdifull informasjon om forsikringstekniske forhold og spesielt om forsikringstekniske avsetninger. Vi ser ikke at disse er en sentral del av ORSA-en.

- "Fit and proper" for aktuarfunksjonen

Forholdsmessighetsprinsippet gjelder også krav til aktuarfunksjonen. Etter DNAs mening kan det være et problem at man for mindre selskaper med en enkel og oversiktlig portefølje vil kunne stille svært små krav til denne funksjonen. Ved endring i selskapets tegningsstrategi eller liknende kan et mindre selskap påta seg risiko som ikke står i forhold til kravene til kompetanse hos aktuarfunksjonen. Dette er ivaretatt i forskrift om aktuar ved at dersom selskapet utvider sin virksomhet til nytt hovedområde må selskapets først ha fått godkjent selskapets aktuar for dette området.

DNA mener på denne bakgrunn at det ikke vil være noen motsetning mellom å opprettholde aktuarforskriften og samtidig innføre aktuarfunksjonen som beskrevet i Pilar 2 i Solvens 2.

Innholdet i aktuarforskriften kan endres og utvides slik at forskriften tilpasses de oppgaver som ligger innen aktuarfunksjonen og aktuarforskriften kan dermed knyttes opp mot leder av/ansvarlig for aktuarfunksjonen i selskapet. Denne tilpasningen vil gjøre det enklere å sikre at aktuarfunksjonen har tilstrekkelig kompetanse og faglig standard til å løse de oppgaver Finanstilsynet forventer, både med hensyn på Solvens II formål og i forhold til finansregnskapet. Denne tilnærmingen vil være i tråd med Solvens II-direktivet og det er flere land som i dag har en ordning med ansvarshavende aktuar/godkjenning av aktuar som trolig vil velge en slik tilnærming.

3. Endringer i tilstøtende regelverk for livsforsikring

3.1 Pristariffer og beregning av premier

Etter DNAs mening er fastsettelse av pristariffer i livsforsikring et svært viktig element i vurdering av selskapets økonomi og soliditet. Systemet med meldeplikt for pristariffer er godt innarbeidet og DNA støtter at dette videreføres innen Solvens II. Finanstilsynet foreslår å oppheve reglene om maksimal beregningsrente for pristariffer. DNA er enig i at regler om maksimal beregningsrente kan komme i strid med harmonisering av soliditetsreglene, men mener også at det kan være en risiko for at selskapene legger til grunn ulike beregningsrenter i sine tariffene. Selv mindre endringer i beregningsrenten mellom de ulike forsikringsselskapene kan skape et komplisert bilde ved flytting. Det vil stille store krav til fleksibiliteten i forsikringssystemene for å kunne motta forsikringsordninger med avvikende beregningsrente enn eksisterende bestand. Dette kan skape uklare konkurranseforhold og komplisere flytting mellom selskaper. Etter DNAs mening bør derfor Finanstilsynet gjennom meldeplikten føre tilsyn med hvilke beregningsrenter som legges til grunn i de ulike pristariffer.

DNA støtter Finanstilsynets forslag om å kunne endre det biometriske beregningsgrunnlaget kun for ny opptjening. Dette vil medføre at man kan innføre korrekte grunnlag på deler av bestanden, uten tanke på at det også skal være tilgjengelig finansiering for å opppreservere premiereserven for opptjente rettigheter slik man må med dagens regelverk.

Problemstillingen i forhold til finansieringen av en slik opppreservering virker med dagens regelverk til en viss grad trenerende i forhold til å få innført oppdaterte grunnlag basert på endringer i den biometriske risikoen.

3.2 Beregning av kundemidler

DNA er enig i Finanstilsynets vurderinger knyttet til behovet for å skille mellom avsetninger til Solvens II formål og premieberegningssystemet. DNA antar videre at selskapene fortsatt kan benytte overskudd på avkastningen til å opppreservere for biometrisk risiko, noe som kan pågå over flere år. Det vil dog være behov for å avklare hvor stort avvik det kan være mellom reservene til kundeformål og Solvens II-formål og hvordan disse avvikene framkommer (for eksempel hvor mye som skyldes biometrisk risiko).

3.3 Behandling og tildeling av overskudd

DNA er enig i Finanstilsynets vurderinger knyttet til dette punktet. Det er imidlertid behov for ytterligere regler knyttet til dette punktet. De siste årene er det observert en økning i forventet levealder i Norge. Dette er en utvikling som også forventes fremover (referanse www.ssb.no). En fremtidig økning i forventet levealder vil medføre et behov for å øke avsetningen for langtlevsrisikoen. I tillegg vil et vedvarende lavt rentenivå gi utfordringer for

bygging av bufferfond. DNA er enige i Finanstilsynets vurdering at kundemidlene kan delvis benyttes til å styrke avsetningen for langtlivsrisikoen og bygge bufferfond.

4. Pensjonsforetak

Finanstilsynet legger til grunn en gradvis tilnærming til Solvens II-reglene for pensjonsforetak gjennom utvidet rapportering og bruk av stresstester. Finanstilsynet skriver at det vil være lite hensiktsmessig å innføre et komplekst regelverk fullt ut som muligens bare vil virke i ett til tre år før det avløses av et nytt europeisk regelverk. DNA støtter denne vurderingen og en slik framgangsmåte da denne type beregninger/stresstester gir større innsikt i de risikoer pensjonsforetak er stilt overfor.

5. Små selskaper som tilfredsstillende unntakskriteriene

DNA slutter seg til Finanstilsynets vurdering i å gjøre Solvens II-regelverket bindende for alle forsikringsselskaper, uansett størrelse. Gjennom en fornuftig praktisering av forholdsmessighetsprinsippet vil vi sikre like konkurransevilkår samt risikostyring og rapportering tilpasset virksomhetens størrelse, art og kompleksitet. DNA vil også påpeke at flere av de mindre skadeforsikringsselskapene gjennom regelverket for forsikringstekniske avsetninger er kjent med beregning av forsikringstekniske avsetninger samt oppgavene til ansvarshavende aktuar. Gjennom deltakelse i QIS5-beregningene er man også blitt kjent med kapitalkravene i Solvens II.

6. Sjøtrygdslag

DNA er enig i Finanstilsynets vurderinger knyttet til at de store forskjellene i rammebetingelsene mellom sjøforsikringsselskaper og sjøtrygdslag ikke kan videreføres under Solvens II. DNA mener dessuten at forsikringsvirksomheten må være basert på at man har et visst volum av forsikringstakere så man oppnår tilstrekkelig grad av risikoutlikning gjennom forsikringsvirksomheten og ikke baserer denne på kjøp av reassurans. Igjen forutsetter dette en fornuftig bruk av forholdsmessighetsprinsippet og at det gis en rimelig overgangsfrist.

7. Forslag til endringslov

DNA har følgende kommentarer til Finanstilsynets forslag til endringslov, slik dette framkommer av kapittel 13 i høringsnotatet.

Forslag til ny § 6-2:

DNA er enig i paragrafens siktemål, som er å bidra til en profesjonalisering av forsikringsvirksomheten. Etter vår mening bør § 6-2 (1) b utvides til å lyde:

«strategier, retningslinjer, rutiner og datasystemer som skal sikrer at selskapet løpende kan identifisere, måle, overvåke, styre og rapportere de risikoer som det er eller kan bli eksponert for og sammenhengen mellom disse, herunder prosesser for egenvurdering av risiko og solvens»

Et eksplisitt krav om datasystemer vil bety en delvis innarbeidelse i loven, av § 16 i Utfyllende forskrift om forsikringstekniske avsetninger og risikostatistikk i skadeforsikring.

Begrunnelsen for å kreve spesielt at et forsikringsselskap må ha datasystemer (i tillegg til det svært generelle «strategier, retningslinjer, rutiner») er at flere av våre medlemmer gjennom sin praksis ser tilfeller der selskaper går inn i et marked som er nytt og ukjent for dem, og utsteder forsikringer – ofte gjennom underleverandører – uten å skaffe seg tilstrekkelig oversikt over hvilken risiko de overtar. Underleverandørenes rapporter er vanligvis fokusert på premietall, ikke på risikotekniske opplysninger. Mangel på risikostatistikk svekker påliteligheten i de forsikringstekniske avsetninger og reduserer selskapets mulighet til å beregne premier og tariffer som tilfredsstillende kravene i § 12-5 i forsikringsvirksomhetsloven. Det kan i denne forbindelse nevnes at det gjeldende norske regelverk om minstekrav til forsikringstekniske avsetninger gjør det mulig å beregne avsetningskrav på grunnlag av (bare) premieopplysninger, en mulighet som de fleste aktuarer benytter seg av når de savner risikostatistikk. Etter DNAs mening bør Finanstilsynet fortsette rutineene med innsamling av risikostatistikk for fortsatt kunne utarbeide relevante markedsdata for Norge selv om regelverket for beregning av minstekrav etter Finanstilsynets modell opphører ved overgang til Solvens II.

Ny § 6-6 til § 6-12 – innarbeidelse i loven av beregningstekniske bestemmelser for Pilar I.

Beregning av solvensmarginkravet og solvensmarginkapitalen i et forsikringsselskap er en teknisk komplisert disiplin.

Når det gjelder beregningstekniske bestemmelser for Pilar I, ville det etter vår mening være fullt ut tilstrekkelig å beholde § 6-4 i nåværende forsikringsvirksomhetslov, supplert med et krav om at solvensmarginkravet og solvensmarginkapitalen heretter skal beregnes i samsvar med reglene for Solvens II, samt en henvisning til relevante forskrifter og forordninger.

Med vennlig hilsen
Den Norske Aktuarforening

Erik Falk
Formann

Den Norske Aktuarforening (DNA) er en frittstående, uavhengig profesjonsforening som er åpen for alle som har aktuarutdannelse eller tilsvarende kvalifikasjoner. Foreningens formål er å fremme utøvelsen av akturfaget og medlemmenes felles interesser. De aller fleste aktuarer som arbeider med forsikringsfaglige spørsmål, er medlemmer av foreningen.